

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 5

TOШKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№5 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-5>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1	Svetlana Safarova Satimovna. XORAZM VOHASINING QUYI VOLGA VA JANUBIY SIBIR HUDUDLARI BILAN MADANIY ALOQALARINING TARIXIY MANBALARDA VA TADQIQOTLARDA AKS ETISHI.....	7
2	Yaqubova Shahribonu Davron qizi. HUQUQIY HUIJATLAR TARJIMASIDA ANIQLIK MASALASI.....	13
3	Matyakubov Hakimboy Xamidjonovich. OLAMNING ONOMASTIK MANZARASINI TADQIQ ETISHDA MAKON NOMLARINING STRATIGRAFIK (QATLAMLANISH) TABIATINI ANGLASH.....	15
4	Jabborova Dilnavoz Allaberganovna. MUNIS IJODIDA AN'ANAVIYLIK VA NOVATORLIK.....	19
5	Ёриева Зарифа Хамраевна. ЖОН СТЕЙНБЕК ВА УЛУҒБЕК ХАМДАМ НАСРИДА ЗАМОН-МАКОН МОДЕЛИ ВА ШАХС РУҲИЯТИНИНГ КЕНГҚАМРОВЛИ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ.....	23
6	Narziyeva Inobat Zoirovna. O'ZBEK ADABIYOTIDA KICHIK YOSHDAGI BOLALAR OBRAZINING PSIXOLOGIK TALQINI.....	27
7	Karimova Shaxnoza Karimovna. Atoyeva Zarinabonu Yigitali qizi. MODERNISTIK SHE'RIYATDA ANAFORANING BADIY VAZIFALARI.....	31
8	Алламуратова Гулсанем Жалгасбаевна. ЯДЕРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИДИОСТИЛЯ: КОРПУСНЫЙ АНАЛИЗ ПОЭТИКИ БАЛЬМОНТА И БРЮСОВА.....	36
9	Шамсутдинова Галия Шамилевна. КЛАССИФИКАЦИЯ НАЗВАНИЙ ЖИЛИЩ В ХОРЕЗМЕ.....	42
10	Yakubova Matluba Tajibayevna. NEMIS - O'ZBEK MAQOLLARINING TARJIMA MUAMMOLARI VA EKVIVALENTLIK MASALASI.....	46

TARIX

1	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON SIYOSIY PARTIYALARINING GENEALOGIYASI VA SIYOSIY-G'OYAVIY ASOSLARI".....	51
2	Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li XIVA XONLIGI QOZILIK HUIJATLARIDA YER OLDI-SOTDISI VA VAQF IJARA MUNOSABATLARINING HUQUQIY RASMIYLASHTIRILISHI.....	55
3	Atayeva Dilfuza Pulatovna. O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASI ORQALI XOTIN-QIZLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH.....	57
4	Babadjanov B. "O'ZBEKISTON "MILLIY TIKLANISH" DEMOKRATIK PARTIYASINING SIYOSIY STRATEGIYASI".....	61
5	Yusupov Axmedjon Shonazarovich. OROLBO'YI ILK SAK QABILALARINING ETNO-MADANIY GENEZISI YUZASIDAN BA'ZI MULOHAZALAR.....	65
6	Otaxonova Intizor Norimboy qizi. URGANCH DAVLAT UNIVERSITETIDA XALQARO HAMKORLIK ALOQALARINING RIVOJLANISHI.....	71
7	Nurmetov Ismoil Alimbayevich. O'ZBEKISTONDA TABIIY HUDUDLAR MUHOFAZASI.....	75
8	Садиков. А. И. ҚОРАҚАЛПОҚ ХУДУДЛАРИДА АНЪАНАВИЙ МАКТАБ ВА МАДРАСАЛАР ФАОЛИЯТИ (XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИ).....	82
9	Саидов Шавкат Жумабаевич. ХХСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....	88
10	Ermanov Alisher Bekmurotovich. TOTALITAR TUZUM DAVRIDA QORAQALPOQ OXUNLARI FAOLIYATI.....	94

PEDAGOGIKA

- 1 **Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna.** PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNING AHAMIYATI..... 97
- 2 **Radjapova Feruza Abdullayevna.** ADAPTIV SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING DIDAKTIK TASNIFI..... 101
- 3 **Egamova Anbarjon Atanazarovna.** KONSTRUKTIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA MOTIVATSIYA VA EMOTSIONAL-INTELLEKTUAL OMILLARNING O'RNI..... 106
- 4 **Xudayberganov Shuhrat Shavkat o'g'li.** AKADEMIK ERKINLIK SHAROITIDA BO'LAJAK PEDAGOG KADRLARNING ILMIY-TADQIQOTCHILIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEKANIZMLARI (XORIJIIY UNIVERSITETLAR TAJRIBASI MISOLIDA).... 111
- 5 **Atajanov Adilbek Yuldashevich.** OTM PEDAGOG XODIMLARINING ISH O'RNIDAGI FUNKSIONAL TAYYORGARLIGINI OPTIMALLASHTIRISHDA WFSIP PEDAGOGIK MODELINING NAZORATLI SINOV NATIJALARI..... 117
- 6 **Kurbonboyev Xudoyshukur Maqsudboy o'g'li.** OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI KROSSFIT MASHG'ULOTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI: DOLZARBLIK, O'RGANILGANLIK DARAJASI VA PEDAGOGIK YECHIMLAR..... 125

PSIXOLOGIYA

- 1 **Kalandarova Madina Baxadirovna.** TUG'RUQDAN KEYINGI DAVRDA AYOLLARNING ONALIKKA MOSLASHUVIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLAR..... 133
- 2 **Xudoyberganov Doniyorbek Yangiboy o'g'li.** ZAMONAVIY TALABALAR HAYOTIY STRATEGIYALARI VA COPING-XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK..... 138

IQTISOD

- 1 **Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna. Raximov G'anisher Alisher o'g'li.** SOLIQQA SOLISH TIZIMLARINING XALQARO TASNIFI VA ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI..... 143
- 2 **Maxmudov Jasurbek Ergashevich.** INVESTITSION SALOHIYAT TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNING HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI..... 147
- 3 **Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi. Zakirova Gulnoza Qudratovna.** O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORIDA YOSHLAR BANDLIGI: STRUKTURAVIY NOMUTANOSIBLIKLAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYALARI..... 153
- 4 **Zaripov Xurshid Zakir o'g'li. Ruzmetova Gulira'no Atabekovna.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA MUAMMOLARI..... 157
- 5 **O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich. Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich. Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich.** O'ZBEKISTONDA RAQAMLI FISKAL BOSHQARUV: DAVLAT BUDJETI SHAFFOFLIGI VA MOLIYAVIY NAZORAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI..... 163
- 6 **Pardayeva Ozoda Mamayunusovna.** TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATIGA ILMIY-NAZARIY YONDOSHUVLAR..... 168

Yakubova Matluba Tajibayevna,

“Ma'mun universiteti”
G'arb tillari va adabiyoti kafedrası,
Xiva, O'zbekiston

**NEMIS - O'ZBEK MAQOLLARINING TARJIMA MUAMMOLARI VA
EKVIVALENTLIK MASALASI**

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20707451>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada nemis va o'zbek maqollarining lingvistik va madaniy xususiyatlari, ularning tarjima jarayonidagi muammolari hamda ekvivalentlik masalalari tahlil qilinadi. Maqollar frazeologik birlik sifatida obrazlilik, ritm, qofiya va semantik barqarorlik kabi jihatlari bilan ajralib turishi ko'rsatib beriladi. Nemis va o'zbek maqollarining sinonimik guruhlari turli mezonlar asosida tasniflanib, ularning o'xshash va farqli tomonlari misollar orqali yoritiladi. Shuningdek, ekvivalenti mavjud bo'lmagan maqollarni tarjima qilishda kalka usulining qo'llanilishi ham muhokama qilinadi. Nemis - o'zbek maqollarining tarjima muammolari va ekvivalentlik masalasi.

Kalit so'zlar: maqollar, nemis va o'zbek maqollari, tarjima muammolari, ekvivalentlik, frazeologiya, sinonimiya, obrazlilik, alliteratsiya, parallelizm, kalka usuli, milliy madaniyat, lingvistika

Yakubova Matluba Tajibayevna
Department of Western Languages and Literature,
Ma'mun University, Khiva, Uzbekistan

**TRANSLATION PROBLEMS AND ISSUES OF EQUIVALENCE IN GERMAN–
UZBEK PROVERBS**

ABSTRACT

This article examines the linguistic and cultural features of German and Uzbek proverbs, focusing on translation challenges and issues of equivalence. Proverbs are analyzed as phraseological units characterized by imagery, rhythm, rhyme, and semantic stability. The study classifies synonymous proverbs in both languages based on various criteria and highlights their similarities and differences through examples. Special attention is given to translation strategies, including the use of calque when direct equivalents are absent.

Keywords: Proverbs, German and Uzbek proverbs, translation problems, equivalence, phraseology, synonymy, imagery, alliteration, parallelism, calque translation, national culture, linguistics.

Якубова Матлуба Таджибаевна
Кафедра западных языков и литературы,

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И ВОПРОСЫ ЭКВИВАЛЕНТНОСТИ НЕМЕЦКО-УЗБЕКСКИХ ПОСЛОВИЦ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются лингвистические и культурные особенности немецких и узбекских пословиц, а также проблемы их перевода и эквивалентности. Пословицы анализируются как фразеологические единицы, обладающие образностью, ритмичностью, рифмой и семантической устойчивостью. Синонимические группы пословиц в обоих языках классифицируются по различным критериям, их сходства и различия иллюстрируются примерами. Особое внимание уделяется способам перевода, включая использование кальки при отсутствии прямых эквивалентов.

Ключевые слова: Пословицы, немецкие и узбекские пословицы, проблемы перевода, эквивалентность, фразеология, синонимия, образность, аллитерация параллелизм, перевод кальки, национальная культура, лингвистика.

KIRISH VA DOLZARBLIK

Til xalqning tafakkuri, madaniyati va tarixini aks ettiruvchi muhim vosita bo'lib, maqollar unda alohida o'rin egallaydi. Maqollar xalqning asrlar davomida to'plagan hayotiy tajribasi, axloqiy qarashlari va dunyoqarashini ixcham, obrazli shaklda ifodalaydi. Shu jihatdan ular nafaqat til, balki madaniyat va tafakkur mahsuli hisoblanadi.

Nemis va o'zbek maqollarini qiyosiy o'rganish hamda ularni tarjima qilish jarayoni muhim lingvistik muammolarni, xususan ekvivalentlik masalasini yuzaga keltiradi. Har ikki tilning milliy va madaniy xususiyatlari farq qilgani sababli maqollarni to'g'ri va mazmunan mos tarjima qilish murakkab jarayon hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda madaniyatlararo aloqalar kengayib borayotgan bir sharoitda maqollarni adekvat tarjima qilish, ularning ma'no va uslubiy xususiyatlarini saqlab qolish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, nemis va o'zbek maqollarining qiyosiy va tizimli tadqiqi yetarli darajada o'rganilmaganligi ushbu mavzuning ilmiy ahamiyatini yanada oshiradi.

METOD VA O'RGANILISH DARAJASI

Tadqiqotda qiyosiy, tavsifiy va tarjimaviy tahlil metodlaridan foydalanildi, mavzu esa ayrim tadqiqotlarda yoritilgan bo'lsa-da, nemis va o'zbek maqollarining ekvivalentlik jihatlari yetarli darajada to'liq o'rganilmagan.

1. Qiyosiy-tahliliy metod

Bu ikki yoki undan ortiq til hodisalarini (masalan, nemis va o'zbek maqollarini) o'zaro solishtirib, ularning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlashga xizmat qiladigan ilmiy usuldir.

2. Leksik-semantik metod

Til birliklarining (so'z va iboralarning) ma'nosi, mazmuniy bog'lanishi va ma'no o'zgarishlarini tahlil qilishga qaratilgan ilmiy usuldir.

3. Etnolingvistik metod

Til birliklarini xalqning madaniyati, dunyoqarashi va milliy tafakkuri bilan uzviy bog'liq holda o'rganishga qaratilgan ilmiy usuldir.

4. Kontekstual metod

Til birliklarini ularning qo'llanish muhiti (konteksti) asosida, ya'ni gap yoki matn ichidagi ma'nosi bilan birga tahlil qilishga qaratilgan usuldir.

O'rganilish darajasi

Ma'lum ma'noda maqol ham til, ham adabiyot xodidasidir. U bir tomondan xalq og'zaki ijodiga mansub unsur bo'lsa, boshqa tomondan nutq faoliyatiga mansub metaforikaning obrazli bayonining muhim vositalari hamdir. Yana bir jihati maqol tillarning frazeologik imkoniyatlari bilan chambarchas bog'liqdir.

Asrlar maboynida maqol haqida juda ko'p fikrlar bildirilgan. Xususan nufuzli adabiyotlarda „maqolning tugal gap shakliga ega ekanligi va uning xalq ijodiga mansubligi, xotirada oson qolishi, muayyan tajriba asosida vujudga kelgani, hamda amaliy bir hayot qoidasiga aylanib ulgurgani” uning asosiy belgilari sifatida ta'kidlanadi (X. Байер. А. Байер. Немецкие пословицы и поговорки. Москва. Выс. Школа, 1989).

Demak, maqollar barchaga yoki kamida ko'pchilikka tanish bo'lgan, ma'no va shakli turg'un, o'zgarmaydigan, xotirada oson qoladigan, hayot qoidasini, yoki umumlashgan hayot tajribasini o'zida mujasamlashtirgan tugal ma'no anglatuvchi gapdir.

Ma'lumki, nemis va o'zbek milliy muhitida maqol hozirgi kunda ham yashab kelmoqda, ularning til va muomaladagi vazifasi o'zgarmagan bo'lsa-da, ularning yaratilish jihatidan bu ikki tilda oldingi o'tgan asrlarga nisbatan sokinlik ko'zga tashlanadi. To'g'rirog'i, yangi maqollarga misol topish qiyin. Albatta, maqollar bu ikki millat orasida oltin hayot qoidalari sifatida tushiniladi,

Ular hozir ham bir avlodan ikkinchi avlodga ijtimoiy tajribalar va axloq me'yorlarini yetkazib berishning asosiy vositasi xisoblanadi. Biroq, bugungi kunda o'zbek va nemis maqollarini erkinroq, ko'p hollarda o'yin, hazil – mutoiba tariqasida qo'llashni kuzatish mumkin. Maqollardan bu tariqa foydalanish o'tmish hayotiy mulohaza – iboralariga nisbatan bugungi munosibat qisman o'zgarganligi bilan izoxlanadi. Biroq qanday bo'lishidan, yani maqolni jiddiy yoki istexzoli ravishda, to'liq shaklda – xuddi ishora qilish tariqasida, qo'llanilishidan qattiq nazar, maqol vositasida ikki tilda gapiruvchi – mulohaza yurituvchining fikriga alohida urg'u qo'yiladi deb xisoblanilishi lozim.

TADQIQOD NATIJALARI

Muayyan bir shaxs, har bir odam ma'lum doirada maqollar majmuasini biladi. Agar bunday bo'lmaganida maqollardan foydalangan holda yaratilgan xajviyalar, kesatichlarning ommoviy ta'siri haqida gap bo'lishi mumkin emas edi. Oxirgi o'n yilliklarda nemis tilida nashr qilingan to'plamlarda aynan mana shu masalaga ozmi – ko'pmi e'tibor berilgan. Bu to'plamlar yangicha yondashuv asosida, ko'pincha, muayyan mavzu yoki tushinchalar bo'yicha tuzilgan. Biroq ushbu to'plamlarda hozirgi kunda ko'p qo'llaniladigan maqollar tarkibini aniqlashga alohida e'tibor berilmagan. Shu ma'noda bu sohada ham yetarli darajada tegishli tadqiqotlar o'tkazilmagani ma'lum bo'ladi. Bu hol o'zbek maqollariga ham taalluqli.

Izlanishlar shuni ko'rsatadiki, nemis va o'zbek maqollari muqoyasasida quyidagi sinonimik jihatlar ko'zga tashlanadi:

1. Nemis va o'zbek tillarida tashqi to'liq qofiyaga asoslangan ma'nodosh maqollar.

Masalan :

1.Arbeit gibt Brot, Faulheit gibt Not.

Ishlagan osh tishlar,
ishlamagan tosh tishlar.

keyin nog'ora qoq.

2. Nemis tilida qofiyali, o'zbek tilidagi ma'nodoshi qofiyasiz bo'lgan maqollar.

1.Keine Mühle ohne Mehl, kein Freund ohne Fehl.

Beayb parvardigor.

Aybsiz do'st qidirgan, do'stsiz qoladi.

3 Nemis va o'zbek tillarida ichki shartli qofiyaga yoki takrorga asoslangan maqollar sinonimiyasi.

1.Narrenhände beschmieren Tisch und Wände.

Axmoqqa **el ber**, ketidan **bel ber**.

4. Nemis tilida qofiyasiz, o'zbek tilidagi ma'nodoshi qofiyali bo'lgan maqollar.

1.Wenn der Apfel reif ist, fällt er ab.

Olma xomdir, **pishadi**,

Pishsa, pastga **tushadi**.

3. Nemis va o'zbek tillarida alliteratsiyaga asoslangan ma'nodosh maqollar.

Nemis va o‘zbek maqollarida ketma – ket unli yoki qator kelgan undosh tovushlar tizmasi allitratsiyani yuzaga keltiradi. Bu esa maqolda badiiy ifodani kuchaytiradi, ohangdoshlikni ta’minlaydi, shu yo‘l bilan odamda estetik zavq uyg‘otadi. Bunda maqollarning qisqaligi va ritmikasi hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘ladi.

1. Eile mit Weile.

Qimirlagan qir oshar.

4. Nemis va o‘zbek tillarida paralellizmga asoslangan ma’nodosh maqollar.

Nemis va o‘zbek tillarida paralellizm xodisasi mavjuddir. Har ikki tilda ham sintaktik paralellizm ikki xil faktni tasdiqlaydi. Masalan:

„O‘g‘ri qarisa mulla bo‘ladi, g‘ar qarisa otin“– „Jugend – wild, Alter – mild“; Maqolada „Ўғри“ билан „мулла“ parallel qo‘yilar ekan, uchunchi fikr umumlashib namayon bo‘ladi, yani o‘g‘ri ham, mulla ham aslida tekinox‘r, o‘g‘rining biri“, degan ma’no ko‘rinib turadi. Maqollarni ko‘zga tashlanadigan belgilaridan yana biri maqolning ikki bosh bo‘lakdan iboratligi xisoblanadi. Paralellizm esa maqolning qismlarini bir – biriga o‘xshashligini va qo‘shimcha qarama – qarshi bo‘lgan munosabatni ifodalaydi. „Kleine Ursachen, große Wirkungen“ – „Kichkina demang bizni ko‘tarib uramiz sizni“, Demak, sintaktik paralellizm usuli u yoki bu fikrni aniqlashda ahamiyatli bo‘lib, maqoldagi ohangdorlikni, ta’sirchanlikni oshiradi va tinglovchiga mantiqiy xulosa chiqorishga imkon beradi.

1. Keine Ursachen, große Wirkungen.

Kichkina demang bizni,

ko‘tarib uramiz sizni

7. Nemis va o‘zbek tillarida paradoksga asoslangan ma’nodosh maqollar. Maqollarda qarama – qarshilik paradoksligacha olib borishi mumkin. Masalan: 1. Leicht gesagt, schwer gemacht.

Aytish oson, bajarish qiyin.

1. Böse Zunge, böses Herz.

Tili nopok, dili nopok.

8. Nemis va o‘zbek tillarida so‘z o‘yiniga asoslangan ma’nodosh maqollar.

Masalan:

1. Nachbars Weizen steht immer besser.

Nachbars Henne legt immer größeren Eier.

Birovniki birovga , qiz ko‘rinar ko‘zga.

9. O‘zbek tilida muqobili bo‘lmagani uchun muqobili kalka usulida nemis tilidan tarjima etiladigan maqollar.

Nemis va o‘zbek tillari o‘ziga xos xususiyatlari , ifoda imkoniyatlari taqozasiga ko‘ra nemis maqollarini ayrim hollarda o‘zbek tilida tarjima vositasida aks ettirish lozim bo‘ladi. Negaki, o‘zbek tilida ba’zi nemis maqollarining to‘la muvofiq keluvchi ekvivalentlari topilmasdan qoladi. Shuning uchun ularni tarjima qilish jarayonida kalka usulida xijjalab ugirish usuliga murojat etiladi. Masalan :

1. Kein A ohne B.

A siz B bo‘lmaydi.

10. Obrazlilikka asoslangan nemis va o‘zbek maqollari. Masalan :

Maqol janr uchun juda xarakterli bo‘lgan narsa, bu turg‘un va shakillangan obrazlilikdir. Obrazlilik, umuman maqolga xos xususiyatdir. Biroq, shu bilan birga, nemis va o‘zbek tillarida alohida ajralib turuvchi kuchli obrazlilikka asoslangan maqollar ham mavjud. Quyida ularning tasnifini keltiramiz.

a). Kuchli obrazli ko‘chim bilan maqolga xos bo‘lishi mumkin bo‘lgan xolat.

1. Kein Rauch ohne Feuer.

Тутунсиз ўт бўлмас.

b). Kuchli obrazli ko‘chim maqolning bir qismiga xos bo‘lishi mumkin bo‘lgan xolat.

1. Anderer Leute Schmerzen tut nicht weh.

Tanasi boshqa dard bilmas.

c). Kuchli obrazlilik vositasida jonlantirish va bo'rttirishga asoslangan bo'lishi mumkin bo'lgan holat.

- Narsalarni jonlantirishda (Bargeld lacht. O'zb: Naqt pul kulib turadi).
- abstrakt tushunchalarini jonlantirishda (Die Furcht hat grosse Augen. O'zb: Qo'rqanga qo'sha ko'rinar).

1. Erliche Leute brauchen nicht viel Worte.

Yaxshi otga bir qamchi, yomon otga ming qamchi.

11. Nemis va o'zbek tillarida obykti va ma'nosi bir xil bo'lgan maqollar.

1. Niemand kann über seinen eigenen Schatten hinaus.

Soyani chopib, yo'qotib bo'lmas.

12 Nemis va o'zbek tillarida obykti har xil , ammo ma'nosi bir xil bo'lgan maqollar.

1. Klügen Kopf genug ein Wort.

Yaxshi otga bir qamchi,

Yomon otga ming qamchi

Amaliyotda nemis xalq maqollarini o'zbek tiliga tarjima orqali o'zlashtirish hollari ham ko'zga tashlanmoqda va bunday maqollar to'plamlarda ham nashr qilinib kelmoqda. Buni endilikda kamdan kam uchraydigan hol deb bo'lmaydi. Faqat nemischa maqollar to'plamlari bundan mustasno, yani ularda o'zbekchadan o'zlashgan maqollar uchramaydi.

XULOSA

Nemis va o'zbek tillarida, bu har ikki tillardagi maqollarni ko'p variantlilik asosida izoxlab beruvchi, ularning hajmi jihatidan katta va turli kitobxonlarga mo'ljallangan yangi nashrlari mavjud. Biroq bu ikki xalq madaniyati va tarixiga bo'lgan qiziqish extiyojini qondira oladigan sinonimik izoxlar bilan boyitilgan maqollar toplami hali – hanuz yaratilmagan.

Bundan tashqari, hammaga bunday qulay bo'lgan va muayyan tizimga asoslangan o'zbek va nemis sinonimiyali maqollar ensiklopediyasini chop etish ulkon madaniy hodisa bo'lur edi.

Qolaversa, bu tarzda „Maqollar ensiklopediyasi“ni amaliy maqsadni ko'zlab, tayanch so'zlar asosida va alifbo bo'yicha ma'lum tartib berish maqsadga muvofiqdir. Chunki bu zarur maqolni tez topish imkonini beradi va bunday nashrlar maqolga murojaat qiluvchilarning talablarini qondirishga ham xizmat qiladi, ayni paytda o'zining amaliy yo'nalishi bilan lingvistikaga oid ayrim chigal masalalarda maslahatchi sifatida qo'l keladi.

Iqtiboslar/ References/Сноски

1. Anikin V. L. Russkiye narodnie poslovitsi, pogovorki, zagadki i detskiy folklor. M., 1957.
2. Mirzayev T., Sarimsoqov B. O'zbek xalq maqollari. I –tom (A-O') O'zbekiston SSR "Fan" nashriyoti, Tashkent. 1987
3. Mirzayev T., Sarimsoqov B. O'zbek xalq maqollari. II –tom (P-H) O'zbekiston SSR "Fan" nashriyoti, Tashkent. 1988
4. X.Bayer. A.Bayer. Nemetskiye polovitsi i pogovorki. Moskva. Iis. Shkola, 1989.

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].